

**THE PHILOSOPHY OF MODERN EDUCATION.
MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES
AND METHODS**

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-078-0-20>

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНИХ ІГОР
У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Барсуковська Г. П.

*старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

Парна О. М.

*магістрантка
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

Калантай А. А.

*магістрантка
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
м. Глухів, Сумська область, Україна*

Фундаментальною основою виховання й освіти є турбота про здоров'я підростаючого покоління, тому в першу чергу перед вихователями ЗДО стоїть завдання вибору найбільш оптимальних засобів виховання і навчання дітей дошкільного віку з метою покращення їх фізичного розвитку.

Дошкільний вік є найбільш важливим періодом формування моторики дітей (Л. Виготський, О. Запорожець, О. Богініч, Е. Вільчковський, Н. Денисенко, О. Курок, Т. Дмитренко та ін.). У зв'язку з цим, одним з першочергових завдань є подальше удосконалення змісту фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Сьогодні, коли значно підвищились вимоги до розумового розвитку дитини, коли вдома, замість активного рухливого відпочинку, який

допоможе зняти напругу, діти, у більшості випадків «відпочивають» перед телевізором або за комп'ютером, до мінімуму зводючи фізичне навантаження на організм, одним із основних завдань фізичного виховання є підвищення рухової активності. У даному випадку в нагоді стануть рухливі ігри, особливо народні, які є джерелом мудрості рухових і моральних традицій народного виховання.

Для того, щоб виховання було по-справжньому розвивальним, необхідно активізувати діяльність дітей. Рухова активність дошкільника включає в себе обсяг різноманітних рухових дій, які виконуються ним протягом дня.

Розрізняють довільну рухову активність, що проявляється в процесі самостійної рухової діяльності дітей та цілеспрямовану – в процесі проведення організаційних форм роботи з фізичного виховання. Рухова активність нормується за обсягом та інтенсивністю рухів, а також за тривалістю рухового компонента в режимі дня. Обсяг рухів визначається кількістю локомоцій. Рухову активність визначають методом крокометрії та хронометрії, а рівень фізіологічного навантаження – методом пульсометрії [1].

Руховому аналізатору належить особлива роль тому, що він не тільки підсилює інші відчуття, але й поєднує їх в єдине ціле. За допомогою рухів дитина пізнає навколишній світ: просторові відношення, форму предметів, розмір та інші властивості. Отже, між розвитком аналізаторів дитини і фізичним розвитком існує прямий зв'язок. М'язи виконують роль «щупальців», за допомогою яких мозок «веде розвідку в навколишньому світі», зазначив видатний фізіолог І. Сеченов. Тому фізично добре розвинена дитина більш успішно нагромаджує чуттєвий досвід [2].

Фізичні навантаження впливають на оперативність мислення, сприяють кращому засвоєнню інформації. Під впливом фізичних навантажень змінюється динаміка та активізація психічних процесів: сприйняття, пам'яті, мислення, мови. Систематичні фізичні вправи активно впливають на удосконалення основних властивостей нервової системи – сили, рухливості, урівноваженості. Різноманітність рухів, якість координації підвищують пластичність нервової системи.

Довготривале, одноманітне статичне напруження м'язів під час різноманітних занять у дитячому садку приводить до їх перевтоми. Негативний вплив статичного положення на серцево-судинну і нервову систему сприяє виникненню у дітей вегетативно-судинної дистонії та нервово-психічної нерівноваженості. За рахунок рухового дефіциту у дітей в 3-5 разів вище захворюваність рес-

піраторними інфекціями, ніж у їх однолітків, які мають рівень рухової активності, що відповідає нормі.

На думку багатьох науковців, рухлива гра визначається як один із основних засобів і методів фізичного виховання. Цінність її полягає у тому, що рухлива гра викликає позитивні емоції, задоволення, життєрадісність, активність, позитивно впливає на нервову систему.

Народні рухливі ігри є дійовим засобом всебічного виховання дітей дошкільного віку, вони сприяють розширенню уявлень дітей про оточуючий світ, повноцінному розумовому розвитку, розвивають психічні процеси, забезпечують естетичну насолоду від виконання рухових дій поєднаних з промовками, приспівками, створюють передумови для закріплення рухових навичок та розвитку фізичних якостей [4].

Відродженню і ефективному впровадженню в освітній процес народних ігор присвячена ціла низка досліджень: О. Богініч, Е. Вільчковського, А. Вольчинського, Г. Воробей, Н. Луцан, Н. Лисенко, А. Цьося та ін. Використання українських народних ігор в освітньому процесі ЗДО має свою специфіку. Використовуючи народні ігри в різних природних умовах, слід добирати їх відповідної тематики. Наприклад, у лузі доречно буде пограти з дітьми у такі ігри: «Гуси», «Віночок», «Подольночка», біля водойми – «Міст», «Качки і рибалки», «У річку, гоп», у лісі – «Грибок», «Горішок», та інші.

Сезонно-обрядові ігри добираються відповідно сезону і календарних свят. Перед святом Івана Купала доречно з дітьми розучити народну гру «Горю-дуб»; перед Благовіщенням – «Перепілочка», «Кривий танець»; на свято Стрітення – «Горобейко», «Ой летіла зозуленька»; на Новий Рік чи Різдво – народну гру «Калита» тощо.

Важливе значення при підготовці дітей до української народної рухливої гри має набуття знань. Перед тим як запропонувати дошкільнятам народну гру, важливо познайомити дітей з походженням цієї гри, про те, як в неї грали в давнину, з атрибутами гри та її дійовими особами.

Наприклад, перед грою «Горю дуб» можна розповісти дітям про давній народний звичай перед святом Івана Купала: напередодні свята купальське дерево наряджали вінками, квітами та стрічками. Увечері біля обрядового дерева запалювали вогнище з дубових гілок і хлопці з дівчатами перестрибували через нього. Цей обряд очищення вогнем проходили перед жнивими. З давніх-давен люди вірили, що вогонь очищує душу від усього злого і наділяє силою і здоров'ям. Дітям буде цікаво дізнатися про те, що стрибала через вогонь лише доросла молодь, а дітлахи стрибали через кропиву – це більш безпечно і навіть корисно, якщо кропива все-таки ужалить. Дітей можна познайомити і з

віночком, з яких квітів і трав його плели, що вони символізували, розповісти про значення кольору кожної стрічки у вінку.

Перед грою «Кривий танець» дітей слід ознайомити з історією цієї гри. Одна із версій про її походження така: з'явилася вона дуже давно, коли на нашу Україну нападали татари. Батьки привчали дітей остерігатися ворогів, заплутувати свої сліди, щоб по них чужинці не потрапили в село. Перший раз діти водили цей хоровод по обіді біля церкви на свято Благовіщення. У давнину на Благовіщення вранці діти виходили в поле і, побачивши бузька, показували йому свячений хліб і промовляли: «Бусень, бусень на тобі хлібця, а ти нам жита копу».

До народних ігор можна підібрати багато влучних загадок, наприклад, до гри «Коза» – «Не дід, а з бородою, не бик, а з рогами, не корова, а доїться». Крім народних загадок, з метою зацікавлення дітей перед грою доцільно використовувати уривки оповідань та народних казок. Ще на підготовчому етапі можна використовувати народні пісеньки, наприклад перед грою «Сірий кіт» можна заспівати коліскову про котика, а перед грою «Зайчик сіренький» – пісеньку про зайчика. На цьому етапі доречним буде і ознайомити дітей зі специфічними народними атрибутами, які можна використовувати у грі. Дітям цікаво буде дізнатися про те, що м'яч робили з бичачої вовни, яку скочували між долонями в м'ячик, а для того, щоб він був пружнішим, його змочували водою. Такий м'яч називався повстяним і гралися ним переважно старші діти або дорослі, бо він був надто важкий. А для малят вовну скочували в кульку і обшивали зверху шкірою. Такий м'яч був м'яким і називався ремінним. Замість вовни використовували також пір'я, пух, волоски очерету. А. Цюсь рекомендує використовувати в народних іграх ще такі суто народні атрибути: гилку – дерев'яну палицю для відбивання м'яча, а для дошкільників пропонує використовувати дощечку довжиною 80 і шириною 10см, скраклі (круглі дерев'яні обрубки довжиною 4,5 см.); ходулі; цурку (дерев'яну з обох кінців добре загострену паличку, довжиною – 20-30 см); швигалку (гнучку хворостину, близько сантиметра завширшки і близько метра завдовжки) [3].

Вихователі вважають, народні рухливі ігри є дієвим засобом покращення стану здоров'я дітей, оскільки вони підвищують їх рухову активність, сприяють розвитку основних рухів. Також у процесі використання народних ігор вдається значно підвищити рівень рухової активності дітей.

Література:

1. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : підручник. Суми ПФ: «Видавництво «Університетська книга», 2019. 467 с.
2. Богініч О. Л., Беленька Г. В. Природа і рух. Київ. Кобза. 2003. 190 с.
3. Богініч О. Л. Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами гри. Київ. СП «ЧИП». 2001. 126 с.
4. А. Я. Вольчинський, Н.О. Вольчинська. Українські народні рухливі ігри в системі фізичного виховання дошкільнят. Луцьк. РВВ «Вежа» 2009. 148 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-078-0-21>

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ГРАФІКИ

Лісунова Л. В.

*доцент кафедри образотворчого мистецтва
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковорода
м. Харків, Україна*

Сучасний етап оновлення суспільства вимагає наповнення всіх ланок навчально-виховного процесу, зокрема у вищій педагогічній школі, змістом, який би відображав справжню історію, мистецтво, культуру, символіку, природу рідної України, забезпечував можливості формування творчої, національно свідомої особистості. У Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Національній доктрині розвитку освіти у ХХІ ст. наголошується на необхідності підвищення якості підготовки педагогічних працівників на основі національних традицій та принципів в нових соціокультурних реаліях нашого часу. Серед важливих напрямів розвитку сучасної педагогічної науки, питання ґрунтовного дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх педагогів мистецьких дисциплін в контексті формування у них естетичного сприйняття засобами графічного мистецтва займає одне з провідних місць. На думку О.П.